

SKOLFAM MALMÖ STAD

Lägesrapport 2020

Upprättad
Datum
Version
Ansvarig
Förvaltningen
Avdelning/Enhet

2020-10-12
1.0
Carina Opasiak
Arbetsmarknads- och socialförvaltning
IFO Utredning

ASF Malmö stad
Rapport Skolfam
Hösten 2020

Innehåll

1 Inledning.....	3
2 Bakgrund	3
2.1 Familjehemsplacerade barn	3
2.2 Vad är Skolfam?.....	4
2.3 Vad gör Skolfam?.....	5
2.4 Nuvarande organisation.....	6
2.5 Nuläge Skolfam Malmö	6
3 Syfte och frågeställningar	7
4 Metod	7
4.1 Urvalsgrupp.....	7
4.2 Mätinstrument.....	8
4.3 Studiedesign och dataanalys.....	10
5 Resultat	10
5.1 Resultat från kvantitativa delen	10
5.2 Resultat från den årliga utvärderingen	14
5.3 Fallbeskrivningar	15
5.3.1 Anna.....	15
5.3.2 Younas	16
6. Diskussion.....	17
6.1 Resultatdiskussion	18
6.2 Metodologiska aspekter.....	20
6.3 Slutsatser.....	21
6.4 Utvecklingsområden	22
7 Slutord.....	23
8 Referenslista.....	24
9 Bilaga 1: Sammanställning av Skolfam i Malmös svar på årlig utvärdering 2020.....	26

1 Inledning

Enligt barnkonventionen, lag i Sverige från 2020-01-01, har alla barn samma rättigheter. Barn har rätt till liv, utveckling och delaktighet. Barnets bästa ska beaktas i alla frågor och beslut som rör barn. Barnets utbildning ska syfta till att utveckla barnets fulla potential vad gäller personlighet, anlag, fysisk och psykisk förmåga (Barnkonventionen, 2009). Skolfams arbetsmodell syftar till att säkerställa att även familjehemsplacerade barn får det stöd de behöver för att klara av sin skolgång och utvecklas på bästa sätt utifrån sina egna förutsättningar.

Forskning visar att familjehemsplacerade barn har sämre förutsättningar att lyckas i skolan och att de också underpresterar. Skolan har ett viktigt kompensatoriskt uppdrag – att utjämna skillnader i barnens förutsättningar att kunna tillgodogöra sig utbildningen. Barnets familjebakgrund är till stor del avgörande för hur barnet presterar i skolan. Man kan se att familjebakgrundens betydelse ökat sedan 1990-talet (Socialstyrelsen, 2010). En av skolans kompensatoriska uppgifter är att begränsa familjebakgrundens betydelse för hur barnet lyckas i skolan. Det kompensatoriska uppdraget innefattar, förutom krav på åtgärder när en elev underpresterar eller misslyckas i skolan, även krav på förebyggande arbete. Det förebyggande arbetet måste prioriteras för att motverka misslyckanden i skolan. Socialstyrelsen skriver (2010) att det är vuxenvärldens ansvar att bevaka och se till att familjehemsplacerade barns skolgång blir lyckad.

2 Bakgrund

2.1 Familjehemsplacerade barn

Flera svenska studier visar att barn som växer upp i familjehem lämnar skolan med betydligt lägre betyg än sina jämnåriga. Låga eller ofullständiga betyg är en klar riskfaktor för framtida psykosociala problem. Till exempel ökar riskerna för allvarlig psykisk ohälsa, suicid och suicidförsök, missbruk, kriminalitet och långvariga försörjningsproblem (Vinnerljung, 2010). I en rapport från Socialstyrelsen (2010) framkommer att det är vanligare med låga betyg bland långvarigt familjehemsplacerade barn. Ungefär varannan pojke och var tredje flicka som har vuxit upp i familjehem hamnar i den lägsta betygsgruppen. Socialstyrelsens öppna jämförelser från 2018 visar att av de barn som varit familjehemsplacerade någon gång innan årskurs 9, går endast 26 % ut gymnasiet. Motsvarande siffra för barn som inte har varit placerade är 79 % (Skolfams rapport, 2019). Det finns ett tydligt samband mellan låga eller ofullständiga betyg och en mer osäker och dyster framtid.

Omvänt är en lyckad skolgång den starkast skyddande faktorn (Vinnerljung, 2010). Hos barn som går ut årskurs nio med behörighet att söka till gymnasiet halveras riskerna för utanförskap i vuxen ålder (Tordön et al., 2020).

Familjehemsplacerade barn kommer ofta från samhällsgrupper där man i högre grad misslyckas med skolan. Men även om man tar hänsyn till dessa omständigheter presterar familjehemsplacerade barn som grupp betydligt sämre än andra barn som inte är placerade men har samma kognitiva förutsättningar. Dessutom uppnår de familjehemsplacerade barnen en lägre utbildningsnivå totalt om man jämför med icke placerade barn med samma betyg från årskurs nio. Forskning visar att den nuvarande familjehemsvården inte räcker till för att kompensera på lång sikt. Den behöver kompletteras med andra insatser för att barnet ska få den skolgång som ger en skyddande verkan (Vinnerljung, 2010).

Ett citat från Socialstyrelsens rapport (2010), kapitel 7:

”Att socialtjänsten gör placerade barns skolgång och utbildning till ett högprioriterat område.....Det naturliga första steget är att kommunerna försäkras sig om att skolpsykologiska utredningsresurser och specialpedagogiska resurser systematiskt görs tillgängliga och används för alla barn som placeras i vård utom hemmet” (s. 261).

Skolfams arbetsmodell är ett exempel på sådana insatser som Socialstyrelsen rekommenderar i sin rapport.

2.2 Vad är Skolfam?

Skolfam är en forskningsbaserad och manualstyrd arbetsmodell. Arbetet är förebyggande och tvärprofessionell med målet att stärka skolresultaten för familjehemsplacerade barn. Det bygger på principen att alla inblandade parter; skola, socialtjänst och familjehem, samverkar för att barnet ska klara sin skolgång optimalt.

Ett Skolfamteam består av psykolog, specialpedagog, barnets ansvariga socialsekreterare och familjehemmets socialsekreterare. Skolfamteamet samarbetar också med arbetslagen på berörda skolor (rektorer, lärare och elevhälsoteam), med familjehemsföräldrar samt, om ansvarig socialsekreterare bedömer att det är lämpligt, med biologiska föräldrar. Det förekommer också att Skolfam samarbetar med andra instanser, till exempel BUP (Barn- och ungdomspsykiatri).

Skolfam-modellen startade 2005 som ett projekt i Helsingborg. Orsaken var att man ville göra något åt den stora skillnad i skolresultat man uppmärksammat mellan barn som är eller har varit placerade och barn som vuxit upp i sin ursprungsfamilj. Enligt Socialstyrelsens lägesrapport från 2016 går 50–60 % av de barn som är placerade ut grundskolan med behörighet till gymnasiet¹, vilket ska jämföras med att 84 % av övriga barn i Sverige blev behöriga år 2018.

Idag finns samverkan på nationell nivå i ett nätverk med 22 kommuner där 37 skolfamteam ingår. Syftet med nätverket är att möjliggöra erfarenhetsutbyte, jämförelser av resultat och gemensam metodutveckling. Samarbetet stöds av Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

I oktober 2019 redovisades den årliga och senaste nationella resultatsammanställningen från de kommuner som ingår i Skolfam. Denna visade på att 77,9 % av Skolfam-barnen hade behörighet till gymnasiet. Efter ett kompletterande år fick 83,8 % av barnen behörighet. Detta indikerar att familjehemsplacerade barn, med rätt stöd, kan nå riksgenomsnittet vad gäller behörighet till gymnasiet (Skolfams rapport, 2019).

2.3 Vad gör Skolfam?

Skolfams arbete följer en tydlig struktur. Arbetet inleds med informationsmöten med skola och familjehem. Därefter kartlägger teamets specialpedagog och psykolog barnets styrkor och eventuella kunskapsluckor i svenska och matematik samt bedömer barnets intellektuella begåvning och psykiska hälsa. Man tittar också på hur barnet kan omsätta sina sociala, praktiska och kognitiva färdigheter i vardagen. Kartläggning 1 påbörjas någon gång mellan årskurs 2–7, beroende på när barnet blivit aktuellt för Skolfam.

Utifrån kartläggningens resultat gör skolpersonal, familjehem och Skolfamteam en gemensam plan där målet är att minska barnets kunskapsluckor och hitta ett sätt där barnet kan nå så höga skolresultat som möjligt utifrån sina individuella förutsättningar. Barnets utveckling i skolan följs noga genom kontinuerliga uppföljningsmöten. Skolfam har en handledande roll mot skolans arbetslag och familjehemmet. Det övergripande målet är att genom samverkan nå en samsyn kring barnet och löpande planera för de insatser som barnet är i behov av. Det kan till exempel vara extra anpassningar som behövs i klassrummet eller särskilt stöd i form av en specialpedagogisk insats, till exempel undervisning i mindre grupp eller enskilt. Vid behov remitterar Skolfams psykolog barnet till BUP, till exempel kring traumautredningar/behandling

---

¹ Gymnasiebehörighet till yrkesprogram kräver godkända betyg i svenska/svenska som andraspråk, engelska, matematik samt minst ytterligare fem andra ämnen. Det är denna definition av gymnasiebehörighet som används i denna rapport. Ett av barnen i rapporten uppnådde gymnasiebehörighet efter ett extra år.

och neuropsykiatriska utredningar. Skolfam stöttar även familjehemsföräldrar kring hur de kan vara goda skolföräldrar för barnen och stödja dem i deras matematik-, läs- och skrivinläring samt öka deras intresse för läsning. Ett bra exempel på en satsning som utvecklar läsfärdighet är projektet Letterbox².

Två till tre år efter kartläggning 1 görs kartläggning 2. Då används samma åldersnormerade tester och bedömningsinstrument. De individuella resultaten blir på detta sätt mätbara. Därefter fortsätter man att följa upp barnets skolgång under hela grundskolan tills barnet slutar åk 9 (<http://www.skolfam.se/>), såvida inte familjehemsplaceringen av någon anledning avslutas.

2.4 Nuvarande organisation

Skolfam-modellen infördes i projektform i Malmö 2012. Då bildades ett team bestående av en psykolog och en specialpedagog. Målgruppen var familjehemsplacerade barn, placerade av Malmö stad, som bodde och gick i skola i Malmö. Sedan maj 2020 består Skolfam av sex team, och är en del av familjehemsvårdens ordinarie verksamhet. Målet är att samtliga barn i grundskoleåldern som är långsiktigt familjehemsplacerade av Malmö stad, oavsett geografisk hemvist, skall ingå i Skolfam. Detta är ett mål som bedöms rimligt att nå med nuvarande personalstyrka.

I skrivande stund befinner vi oss i en omorganisation av hela Arbetsmarknads- och socialförvaltningen. Skolfams sex team, tillsammans med sektionschefen, planeras vara en del av familjehemsvården i Malmö stad. Detta är ytterligare ett led i ett av de övergripande målen som Malmö stad har – likvärdighet för Malmöborna.

2.5 Nuläge Skolfam Malmö

I början av juni 2020 hade 83 barn pågående insats i Skolfam, 49 pojkar och 34 flickor. Skolfam strävar efter att könsfördelningen ska motsvara könsfördelningen hos alla familjehemsplacerade barn i Malmö, vilken är 42 % flickor och 58 % pojkar. Vid detta mättillfälle var fördelningen 41 % flickor och 59 % pojkar. Under vårterminen 2020 har 14 nya barn tillkommit och under hösten 2020 bereder Skolfam plats för ytterligare 30-talet barn. Att så många nya barn kan få insatsen är tack vare Malmö stads satsning på att utöka Skolfam med

---

² Letterbox är en satsning som syftar till att stimulera och väcka barns nyfikenhet och lust att läsa, räkna och lära sig. De deltagande barnen får sex paket per år som vardera innehåller en skönlitterär bok och en faktabok (och dessutom ett par roliga matematikspel).

fyra nya tjänster. Det finns fortfarande cirka 80 barn som väntar på insats, och av dessa är målsättningen att cirka 50 barn ska få en plats senast under 2021.

3 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna rapport är att undersöka effekten av Skolfams arbete i Malmö. Rapporten belyser utvecklingen av elevernas skolprestationer, ämnesförmågor, vardagsfärdigheter och möjlighet att använda sig av sin begåvning. Utgångspunkten är att utvärdera och utveckla Skolfam-modellen för att ge bästa möjliga stöd till Malmö stads familjehemsplacerade barn.

Frågeställningarna som rapporten utgår ifrån är:

1. Hur stor andel barn i Skolfam uppnår gymnasiebehörighet och vilka faktorer påverkar utfallet?
2. Vilka förändringar i elevens prestation på pedagogiska och psykologiska tester kan observeras från kartläggning 1 till kartläggning 2?

4 Metod

4.1 Urvalsgrupp

Sedan starten 2012 har 175 barn haft skolfaminsats en kortare eller längre tid. I denna rapport ingår de barn som genomfört kartläggning 1 och 2 inom Skolfam, både de med pågående skolfaminsats och de som avslutat grundskolan. De barn som har haft Skolfam men avslutat insatsen före årskurs 9 ingår inte.

Urvalsgruppen består av 41 familjehemsplacerade barn från Malmö stad. I tabell 1 nedan beskrivs deltagarna utifrån kön, modersmål och antal år i Skolfam. Då en av frågeställningarna i rapporten är att undersöka gymnasiebehörigheten för skolfambarnen, presenteras de som avslutat grundskolan i en separat kolumn.

Noterbart är att 46 % av barnen i studien har annat modersmål än svenska samt att de som bedömts ha svenska som modersmål i många fall är flerspråkiga. Viktigt att tillägga är också att flera av barnen som ingår har kommit som ensamkommande. Av dem som kommit efter skolstartsålder har sex barn inte haft någon skolgång i hemlandet.

I urvalsgruppen är det betydligt fler pojkar än flickor, vilket inte avspeglar den fördelning som Skolfam eftersträvar. Anledningen till det är att en högre andel av pojkarna fullföljt Skolfam till och med åk 9. Vanligast orsak till avbrott är att familjehemsvården upphör genom att barnet flyttar hem till biologiska föräldrar, alternativt biologisk förälder som kommer till Sverige och

återförenas med barnet. Vårdnadsöverflytt, alltså när vårdnaden av barnet övertas av familjehemmet, är också en återkommande anledning.

Tabell 1: Beskrivning av barnen

	Antal	Antal som avslutat grundskolan
Samtliga elever	41	26
Kön		
Pojkar	27	15
Flickor	14	11
Modersmål		
Svenska	22	13
Annat	19	13
År i skolfam		
2-3 år	14	3
3-4 år	9	5
4 + år	18	18

4.2 Mätinstrument

Nedan beskrivs de tester och självskattningsformulär som används som mått i denna rapport. De utgör ett batteri av psykologiska och pedagogiska tester som används i Skolfam för att kartlägga barnens förmågor och ämneskunskaper och utgör underlag för de insatser som planeras. Avslutningsvis beskrivs enkäten som används vid utvärdering av Skolfams arbete efter varje läsår.

Psykologiska tester

Wechsler Intelligence Scale for Children (WISC), upplaga IV och V är ett psykologiskt mätinstrument som används för att bedöma intellektuell begåvningsnivå hos barn och ungdomar. WISC-V är uppdelad i fem delskalor som skall spegla olika delar av den kognitiva begåvningen. De fem delskalorna bildar tillsammans helskaleindex (HIK) som är ett mått på generell intellektuell begåvning. Det är barnens resultat på HIK som används i denna rapport. För att förstå de resultat som presenteras nedan är det viktigt att känna till skalans karaktäristika. WISC är en standardiserad skala med ett fixerat medelvärde på 100 och en standardavvikelse

på 15. Ett resultat på 100 på WISC är således helt genomsnittligt, medan resultat på 70 eller under (två standardavvikelser) markerar gränsen för lindring intellektuell funktionsnedsättning³.

The Adaptive Behaviour Assessment System (ABAS-II) är ett skattningsformulär som fylls i av lärare och föräldrar. ABAS används för bedömning av adaptiva färdigheter, det vill säga de olika förmågor som barnet behöver för att klara av vardagen på ett bra sätt. Läraren/föräldern får skatta inom nio olika områden, uppdelade inom tre färdighetsområden: kognitiva färdigheter, sociala färdigheter och praktiska färdigheter. Tillsammans utgör dessa det övergripande måttet *Generell adaptiv färdighet*. Det är lärarnas skattningar av generell adaptiv färdighet som används som mått i denna rapport. På samma sätt som WISC är ABAS en standardiserad skala med ett fixerat medelvärde om 100 och en standardavvikelse på 15. Även här markerar resultat under 70 gränsen för lindring intellektuell funktionsnedsättning.

Pedagogiska tester

Tester som görs inom läsning, skrivning och matematikfärdigheter är normerade enligt stanineskalen. Resultaten delas in i en niogradig skala där medelvärdet är fem. Stanine 1–3 ligger under genomsnittsvärdet för åldersgruppen, stanine 4–6 ligger inom genomsnittsvärdet och stanine 7–9 ligger över genomsnittsvärdet för åldersgruppen. Svårighetsgraden på testen ökar med stigande ålder.

DLS Läsastighet, normerat för årskurs 2–9

Testet kartlägger läshastighet samt två av PISA-projektets tre definierade aspekter av läsförståelse; informationssökning och tolkning.

DLS Läsförståelse, normerat för årskurs 2–9

Testet kartlägger läsförståelse.

Olof Magnes matematik, normerat för årskurs 1–9

Testet kartlägger problemlösning, taluppfattning, formuppfattning, geometri, huvudräkning samt uppställning av tal.

Skolfams årliga utvärdering

---

³ För att ställa diagnosen intellektuell funktionsnedsättning krävs flera utredningar/bedömningar än bara WISC och resultat under 70 måste alltid ställas i relation till annan information om barnet.

Varje år får familjehem, skolpersonal samt barnen som ingår i Skolfam fylla i en utvärdering om hur de upplevt insatsen. Enkäten består av frågor som besvaras genom att man väljer ansikten med mer eller mindre glada ansiktsuttryck (se bilaga 1). Efter varje fråga finns möjlighet att kommentera sitt svar utifrån vilket ansikte man har valt.

4.3 Studiedesign och dataanalys

Denna rapport utgår från en inomgruppsdesign. Detta innebär att samma grupp barn jämförs med sig själva, för att mäta utvecklingen mellan två olika mätpunkter, nämligen kartläggning 1 och 2. Datan analyserades för att undersöka om slumpen kunde uteslutas som förklaring till förändringarna⁴.

Även mellangruppsdesign användes för att kunna besvara den frågeställning som handlade om vilka faktorer som påverkar barnens möjligheter att nå gymnasiebehörighet. Detta innebär att två grupper barn jämförs med varandra, i detta fall utifrån om de hade svenska eller annat språk som modersmål.

Den kvantitativa delen av rapporten kompletteras även med några fallbeskrivningar för att levandegöra komplexiteten kring varje skolfambarn. Även resultatet från Skolfams årliga utvärdering presenteras nedan. utifrån de olika teman som framkommit i både den positiva och negativa kritiken. Utvärderingsresultatet i sin helhet ligger som bilaga 1.

5 Resultat

5.1 Resultat från kvantitativa delen

På begåvningsstestet WISC IV/V observerades en generell förbättring i prestation från 85,9 poäng vid kartläggning 1 till 91,3 till kartläggning 2. Denna förändring var också statistiskt signifikant med ett p-värde⁵ på 0,003 (se tabell 2), vilket betyder att förbättringen i prestation inte beror på slumpen.

Även på läsförståelsetesterna observerades en statistiskt signifikant förbättring i prestation med en medelvärdesförändring från 3,2 vid kartläggning 1 till 4,4 vid kartläggning 2.

---

⁴ Parade T-Test användes för detta ändamål, det vill säga för att undersöka om de medelvärdesförändringar som fanns också var statistiskt signifikanta

⁵ P-värde=Beskriver sannolikheten för att resultatet skulle bero på slumpen. I just detta fall var risken för detta 0,003 det vill säga 0,3%

ABAS II visade också på en positivt riktad medelvärdesförändring från 85,9 till 90,1. Denna förändring kan dock inte med säkerhet sägas bero på annat än slumpen då analysen inte visade på statistisk signifikans.

På läshastighetstesterna och matematiktesterna observerades obetydliga och icke-signifikanta medelvärdesförändringar när hela gruppens resultat analyserades.

Tabell 2:
Medelvärdesförändringar
och signifikansnivåer för hela
gruppen på LäsH, LäsF, Matte,
ABAS och WISC

Variabel och mättilfälle	Resultat	
	Medel	p
<i>Läshastighet</i>		
K1	4,25	0,8
K2	4,2	
<i>Läsförståelse</i>		
K1	3,2	0,02*
K2	4,4	
<i>Matematik</i>		
K1	4,3	0,8
K2	4,4	
<i>ABAS</i>		
K1	85,9	0,4
K2	90,1	
<i>WISC</i>		
K1	85,9	0,003*
K2	91,3	

* Indikerar statistisk signifikans = $p < 0,05$

Rapportens andra frågeställning handlar om i vilken utsträckning som barn inom Skolfam uppnår gymnasiebehörighet och vilka faktorer som har påverkat utfallet. Av de 26 barn som slutfört grundskolan i detta urval är det 17 som uppnår gymnasiebehörighet, varav 11 pojkar och 6 flickor. Ett observandum är att andelen flickor som uppnår gymnasiebehörighet är betydligt lägre än andelen pojkar.

Vid närmare analys av dessa barn blev det tydligt att en avgörande faktor var om barnen hade svenska som modersmål. I gruppen med elever som har svenska som modersmål (n=13) nådde 84 % gymnasiebehörighet. I gruppen barn med annat modersmål än svenska (n=13) låg gymnasiebehörigheten på låga 30% (se tabell 3). Bland flickorna som inte uppnådde

gymnasiebehörighet var fyra av fem nyanlända. De var vid ankomsten till Sverige äldre än skolstartsålder och saknade läs- och skrivkunnighet.

Barnen som inte har svenska som modersmål presterar även betydligt sämre på de psykologiska och pedagogiska testerna. Det är genomgående väldigt stora skillnader mellan grupperna. På begåvningstestet WISC skiljer det ca 20 poäng mellan grupperna, där eleverna med svenska som modersmål presterar helt genomsnittligt (101,6) vid kartläggning 2, medan elever med annat modersmål generellt sett presterar klart under genomsnittet (79,8). Begåvningstester på barn som inte har varit i Sverige så länge och inte behärskar det svenska språket, ska tolkas med stor försiktighet, se vidare under 6.1 Resultatdiskussion.

Även de skattningar som elevernas lärare har fått göra på elevernas färdigheter att klara av vardagen självständigt (ABAS) visar på positiva medelvärdeskillnader. Eleverna med svenska som modersmål har en genomsnittlig poäng på 95,1 (normalt för åldersgruppen) medan eleverna med annat modersmål har en genomsnittlig poäng på 82,6 (klart under genomsnittet för åldersgruppen). Det går dock inte med säkerhet att säga att denna skillnad inte beror på slumpen ($p=0,1$).

På de pedagogiska testerna i matematik är skillnaderna mellan grupperna nästan två staninepoäng i genomsnitt; 5,2 (genomsnittligt) för eleverna med svenska som modersmål och 3,5 (under genomsnittet) för dem med annat modersmål.

Resultatet på läshastighetstesterna visar på samma mönster. Eleverna med svenska som modersmål presterar helt normalt för sin åldersgrupp (stanine 5,5) medan elever med annat modersmål presterar klart under genomsnittet (stanine 2,25).

Slutligen ska det noteras att bland hela gruppen "obehöriga till gymnasiet" ($n=9$) är medelvärdet på WISC vid kartläggning två, 69. Det är en anmärkningsvärt låg siffra med tanke på att gränsen för att uppfylla kriterier för diagnosen lindring intellektuell funktionsnedsättning ligger på 70.

Tabell 3: Jämförelse mellan elever med och utan Svenska som modersmål.
Medelvärden och signifikansnivåer vid K2 för LäsH, Matte, ABAS och WISC

Variabel	Svenska som modersmål		Annat modersmål än svenska	
	Medel		Medel	<i>p</i>
<i>Läshastighet</i>				
(K1)	5,3		2,3	
K2	5,4		2,3	0,004*
<i>Matematik</i>				
(K1)	4,5		2,5	
K2	5,7		2,6	0,005*
WISC				
(K1)	89,7		74,4	
K2	99,5		74,6	0,0006*
ABAS				
(K1)	83,8		84	
K2	94,3		75,6	0,1
Gymnasiebehörighet	100%		30%	

* Indikerar statistisk signifikans = $p < 0,05$

Vid analysen visade sig en annan faktor som kan ha påverkat elevernas möjlighet till gymnasiebehörighet, nämligen antal år barnet haft skolfaminsats. Tabell 4 nedan visar andelen med gymnasiebehörighet uppdelat på antalet år de haft skolfaminsats. En tolkning är att fler år i Skolfam ökar sannolikheten för att uppnå gymnasiebehörighet. Dock är antalet elever per grupp litet, därför bör resultatet betraktas med försiktighet.

Tabell 4: Andel med gymnasiebehörighet uppdelat på år i skolfam

År i Skolfam	Andel	N
2-3 år	33%	3
3-4 år	40%	5
4-5 år	70%	10
5-6 år	80%	5
6-7 år	100%	3

5.2 Resultat från den årliga utvärderingen

Resultatet från den årliga utvärderingen som gjorts av familjehem, skolpersonal och barnen visar att majoriteten är mycket nöjda med Skolfams arbete (se bilaga 1). Resultatet visar att den struktur och tydlighet som följer med Skolfams insats ses som ett gott stöd. Skolfamplanerna tydliggör vad som är i fokus för barnet i dagsläget och hur nätverket kring barnet gemensamt kan arbeta för god måluppfyllelse. Vidare lyfts de positiva effekterna av samverkan mellan de olika professionerna samt ökad samverkan mellan skola och familjehem. Nedan ses exempel på kommentarer från den årliga utvärderingen.

Samarbetet med oss i familjehemmet har varit väldigt konstruktivt. Skolfam har visat en förståelse som vi uppskattat och som inte alltid har varit självklar från annat håll (familjehemsförälder).

Skolfam blev den struktur för plan och uppföljning som verkligen behövdes för att hjälpa de två elever med särskilda behov, såsom ingen tidigare skolgång, att få tillräckligt med uppmärksamhet och vägledning för att bekanta sig med skolan och krav på dem (familjehemsförälder).

Jag tycker om att vara med på mötena för då lär jag mig mer av det jag behöver träna på (barn).

Ja, de har hjälpt mina lärare att se mina svårigheter (barn).

Samarbetet ger en helhetsbild av barnets situation samt nya insikter och nya perspektiv på barnets eventuella svårigheter. Vi har fått insikt i de andra insatserna som gjorts kring eleven (skolan).

De pedagogiska- och psykologiska utredningarna ses som ett bra komplement till skolans arbete. Utredningen som Skolfam gjorde var väldigt omfattande och till stor hjälp vid kartläggningen av eleven (skolan).

Utvärderingen belyser också några möjliga utvecklingsområden inom Skolfam. Uppföljningsmötena upplevs olika, några anser att mötena är för ofta medan andra upplever att det går för lång tid mellan dem,

Önskvärt med mer kontakt med skolan mellan mötena (skolan).

Vidare upplever somliga att förväntningarna inte alltid stämmer överens med Skolfams arbetsuppgifter,

Jag hade andra förväntningar när hon kom med från början. Om att era resurser skulle aktivt hjälpa henne med till exempel matte som hon har haft bekymmer med i alla år (familjehemsförälder).

Skolfam kan alltså behöva arbeta med att tydliggöra arbetsmodellen för de inblandade.

5.3 Fallbeskrivningar

Personerna i fallbeskrivningarna nedan är avidentifierade och en del fakta har ändrats för att det inte ska vara möjligt att veta vem barnet är.

5.3.1 Anna

Anna omhändertogs när hon var 10 år gammal efter flera orosanmälningar från bland annat dåvarande skola. Efter ett halvår i jourhem och ny kommun placerades hon i ett mer permanent familjehem och fick åter byta både skola och kommun. När Skolfam aktualiserades i början av höstterminen i åk 5 var Anna sällan på lektioner och uppvisade ett utagerande beteende. Den första kartläggningen som genomfördes av Skolfam visade att Anna hade stora kunskapsluckor och att hon hade svårt med relationer både till vuxna och jämnåriga. Täta skolfammöten hjälpte skolan att hitta rätt nivå på undervisningen. Anna kunde mer och mer ta till sig undervisningen och gick ut åk 6 med ett flertal godkända betyg.

Under hösten i åk 7 påverkades Anna starkt av händelser i hennes biologiska familj. Hon klarade inte längre av att vara på lektioner och vandrade mest omkring på skolan. Även kamratrelationerna påverkades negativt. Målet blev att få henne tillbaka i klassrummet. Den stora påfrestningen ledde till att familjehemmet inte orkade längre och Anna fick flytta till nytt familjehem. Åk 7 blev ett skolår med mycket frånvaro och bara godkända betyg i några av de praktiska ämnena.

Skolfam hade samtal med det nya familjehemmet för att öka förståelsen för Annas utsatta situation. Efter hand kunde det nya familjehemmet möta Annas behov på ett konstruktivt och lyckosamt sätt så att Anna blev mer trygg. Våren i 7:an flyttade familjehemmet med Anna till

en ny kommun. Skolfamteamet arbetade intensivt och aktivt med att hitta en lämplig skola i den nya kommunen, göra en bra överlämning till ny rektor och skapa kontakt mellan nya och gamla skolan. Samtidigt förde Skolfam samtal med familjehemmet och även med Anna. Detta fortsatte även under sommaruppehållet innan Anna skulle börja i åk 8. Den nya skolan hanterade inskolningen föredömligt och Anna kom till en inkluderande kompisgrupp som gav henne ett omedelbart välkomnande.

Anna har i sina utvärderingar uttryckt hur mycket hon uppskattar stödet från Skolfam. Det har hjälpt henne att orka vidare och hon är nu motiverad att klara skolan i åk 8 och 9. Skolfam hade förberett för bästa möjliga förutsättningar vid byte av skola och familjehem och medverkat till att viktig information om Anna inte har gått förlorad. Anna deltog på senaste skolfammötet där hon kunde uttrycka att hon nu verkligen vill satsa på skolan.

5.3.2 Younas

Younas kom till Sverige 2011 tillsammans med tre syskon. Fadern och en bror hade dött i kriget och modern i en svår sjukdom. Familjen var analfabeter och Younas hade ingen skolbakgrund förutom en kort tid i byskola. När han kom till Sverige visste ingen hur gammal han var, men hans syskon gissade på 9 år – en gissning som senare visade sig vara felaktig.

Efter en kort tid i jourhem och sedan ett annat familjehem kom han till det familjehem som han nu bor i och trivs i. De är släkt och har samma modersmål.

Younas började i förberedelseklass och beskrevs som traumatiserad. Han var svår att nå, tystlåten och uttryckte ingen egen vilja. I slutet av åk 4 började han i vanlig klass, och verkade trivas. Dock fick man anpassa undervisning och läroböcker till hans nivå. Ungefär samtidigt kom Skolfam in i bilden.

Skolfam hade möten med skolan, familjehem och socialtjänst. Bilden man gav var att Younas fungerade bra tillsammans med andra barn, men han var väldigt tystlåten. Den första kartläggningen – pedagogisk och psykologisk - visade resultat betydligt under genomsnittet om man utgick från den ålder man gissat på vid ankomsten till Sverige. Vid det följande skolfammötet fick man information om att läkare reagerat på Younas tandstatus, vilken tydde på att han förmodligen var yngre. Skolfam rekommenderade att Younas skulle flyttas ner en årskurs. Processen kring Younas ålder sattes igång och denna kom att ta tid. Två år senare gjorde Skolfam en ny kartläggning. Younas hade då åldersbestämts till två år yngre än den ålder som fastställdes när han kom till Sverige, och han hade flyttat ner ytterligare en årskurs.

Kartläggningarna visade på något bättre resultat. Lärarna beskrev att Younas passade bättre in i åldersgruppen både kognitivt och fysiskt.

När Younas kom i en klass med jämnåriga lättade en del. På skolfammötena diskuterades hur Younas kunde aktiveras på fritiden och han började spela fotboll. Olika sätt att stärka språkutvecklingen diskuterades också. Skolfams utredningar hade dock visat att Younas inom sig hade hög ångest och ilska. Eftersom trauma är en riskfaktor för normal utveckling och skolfamgång var det viktigt för Skolfam att lyfta detta. BUP kontaktades, socialtjänsten prövade olika stärkande insatser som barngrupp och fritidsgrupp.

Sedan kartläggning 1 har Skolfam upprättat 19 skolfamplaner och man har noga följt hans utveckling. Denna har varit väldigt positiv! Vi har sett förändringen från en traumatiserad förskrämd pojke till en ungdom som lämnar grundskolan med mycket fina betyg. Men framförallt har han genom åren utvecklats till en pojke som nu vågar föra sin talan. I början ville/vågade han inte vara med på Skolfam-möten. Sedan åk 8 har han varit med på alla möten och har kunnat formulera vilket stöd han behöver och vad han saknar från de vuxna. Skolans pedagoger och skolledning uttrycker att de är mycket imponerade över den utveckling som skett. Att han nu bott i ett familjehem under många år där han känner sig trygg, har också gjort denna förändring möjlig. De kontinuerliga möten som skett där skolfamteam, skolledning, mentor och familjehem varit samlade kring hur Younas ska få största möjliga chans att lyckas, trots tuff start i livet, har varit nyckeln. Skolfam stärker nätverk.

Dessa 19 skolfam-möten med sin fasta struktur har bidragit till att inget lämnats åt slumpen eller fallit mellan stolarna. Idag läser han en utbildning inom teknikprogrammet på en av Malmös gymnasieskolor. Vilket yrke han skulle satsa på hade han inte bestämt när han slutade nian, men det är det ju ingen brådska med!

6. Diskussion

Syftet med denna rapport har varit att undersöka vilken effekt arbetet inom Skolfam har på elevernas skolprestationer, ämnesförmågor, vardagsfärdigheter och möjlighet att använda sig av sin begåvning. Det har mätts både genom de pedagogiska och psykologiska tester som genomförts men också genom att titta på gymnasiebehörighet. Utgångspunkten har således varit att undersöka om arbetet med Skolfam gör skillnad. Av lika stor betydelse har det även varit att få ett underlag för att kunna utveckla Skolfams arbete ytterligare.

6.1 Resultatdiskussion

För hela gruppen kunde man observera en signifikant förbättring i prestation på begåvningsstesterna. När man jämförde kartläggning 1 och kartläggning 2 kunde man se en medelvärdesförbättring på ca 5 poäng. Detta betraktas som en relativt stor förändring och anmärkningsvärd, då generell begåvning tenderar att vara stabil över tid. Tordön (2020), som bedriver forskning om Skolfams arbete på nationell nivå, beskriver i sin avhandling en liknande ökning. Tordön refererar samtidigt till två andra studier (Dubeej och Helner, 2017 samt Berger et al., 2009) som studerat intelligensnivå på barn i familjehem utan särskilda skolinsatser. I dessa studier har inte liknande öknningar i begåvningsnivå kunnat observeras. Således går det att formulera hypoteser om att riktade skolsatser för barn i familjehem har potentialen att öka deras förutsättningar att använda sin kognition fullt ut.

På de skattningsskalor som mäter barnets funktionsnivå ABAS observerades också en medelvärdesförbättring mellan kartläggning 1 och 2. Här kan man dock inte med säkerhet utesluta slumpen som förklaring och därför bör vi vara försiktiga med att dra några slutsatser utifrån detta. Resultaten ligger dock i linje med Tordöns forskning. En möjlig förklaring som Tordön lyfter i sin avhandling till att de adaptiva färdigheterna inte förbättras är att affektiva sår läker långsammare än exekutiva. Detta betyder att barn som upplevt svår stress under barndomen har en känslomässig sårbarhet som gör att de har svårare att fungera självständigt i vardagen. Vid en lyckad familjehemsplacering minskar barnets stressnivå över tid och hypotesen är att barnets kognitiva funktioner återhämtar sig snabbare än de känslomässiga. Resultaten i denna och Tordöns rapport är viktig information när utvecklingsarbete av Skolfam planeras, så att fler riktade insatser till stöd för barnets känslomässiga utveckling och fungerande i vardagen kan planeras.

På läsförståelsetesterna observerades en tydlig förbättring i prestation mellan kartläggning 1 och kartläggning 2. Man ser alltså en positiv utveckling när det gäller läsförståelsen på gruppnivå. Resultatet för läsförståelse var under genomsnittet vid kartläggning 1 och ökade till en genomsnittlig nivå vid kartläggning 2. Detta är en indikation på att det pågående arbetet som Skolfam samordnat har gett positiva resultat.

På läshastighetstesterna och matematiktesterna observerades mycket små förändringar. Resultaten från både läshastighetstesterna och matematiktesterna var redan från kartläggning 1 på en genomsnittlig nivå och tillfredsställande. Ökningen är bara ett litet steg i positiv riktning inom genomsnittliga delen. Vi har försökt att analysera varför ökningen är så pass liten. De

aspekter vi har berört är att matematikfärdigheterna som testas skiljer sig åt vid olika åldrar. På testerna för de högre årskurserna krävs en ökad abstraktionsförmåga samt goda språkliga färdigheter för att lösa uppgifterna. Eftersom en stor andel av barnen i vårt urval inte har svenska som modersmål kan bristande kunskaper i svenska språket ha bidragit till att förbättringen inte varit så stor.

Resultatet visade ett positivt samband mellan antalet år barnet har deltagit i Skolfam och andelen barn som uppnår gymnasiebehörighet. Det är tydligt att andelen barn som uppnår gymnasiebehörighet ökar med antalet skolfamår. Även om detta resultat är osäkert eftersom urvalsgruppen är liten, stämmer det väl med rapportförfattarnas egna erfarenheter av att arbeta i Skolfam. De bästa resultaten uppnås med andra ord när Skolfam får komma in tidigt och har möjlighet att följa barnen genom hela grundskolan, vilket ligger i linje med modern skolforskning som belyser vikten av tidiga och förebyggande insatser i skolan (Skolverket, 2020).

Av de 26 barn som avslutat grundskolan i vårt urval är det 17 som uppnår gymnasiebehörighet. Vi kan se att bland de 9 barn som inte når gymnasiebehörighet finns en överrepresentation av barn som har ett annat modersmål än svenska samt har ett lågt resultat på begåvningstestet. Hur kan man förklara detta? Att det finns ett samband mellan låga resultat på begåvningstest och uppnådd gymnasiebehörighet är inte så förvånande. Intellectuell begåvning är en förutsättning för att klara skolans utmaningar. Dock behöver inte de låga resultaten, i det här fallet, betyda att barnet verkligen är obegåvat. Att kunna prata och förstå svenska är nämligen en förutsättning för att uppnå ett gott resultat på begåvningstesterna. Dessutom är de utformade för svenska förhållanden vilket kan missgynna personer med icke-svensk härkomst. Sammantaget skall begåvningstester på barn som inte har varit i Sverige så länge och inte behärskar det svenska språket, tolkas med stor försiktighet⁶.

Annat modersmål än svenska leder generellt till lägre måluppfyllelse för barn i svenska skolan (Skolverket, 2020). Detta framkommer även i denna rapport. Familjehemsplacerade barn med annat modersmål än svenska är en extra utsatt grupp. Förklaringarna till detta kan vara flera. Å ena sidan kan barn som placeras i svensktalande familjehem riskera försämrad utveckling av modersmålet vilket i sig ger sämre förutsättningar för andraspråksinläringen (Skolverket, 2002). Å andra sidan kan barn som placeras i familjehem där modersmålet talas, riskera att inte

---

⁶ I skolfamarbetet är begåvningstesterna ändå en källa till mycket kvalitativ information även om inte tyngdpunkten läggs vid själva poängsumman på begåvningstestet.

utveckla svenska språket optimalt eftersom de inte kommer i kontakt med svenska språket i samma utsträckning.

Kontakten med det svenska språket minskas ytterligare om barnen går på skolor i segregerade områden. Här bör nämnas att i den Skolfamrapport som skrevs i Malmö 2015 (Skolfam, 2015) gjordes jämförelse mellan det team vars barn var placerade inom Malmö stad och det team som ansvarade för barn placerade utanför Malmö stad. Det framkom då att de barn som placerats utanför Malmö hade bättre skolresultat. Barnen utanför Malmö var oftare placerade i områden och på skolor med lägre socioekonomisk belastning och mindre segregation.

Förutom den direkta språkliga påverkan så kan även andra olika riskfaktorer förklara skillnaderna mellan språkgrupperna. En stor andel av de barn som hade annat modersmål än svenska var ensamkommande barn, varav sex barn inte alls hade gått i skolan innan de anlände till Sverige och dessutom var äldre än skolstartsålder. Detta är naturligtvis en stor utmaning. Vidare kan det möjligen vara så att graden av traumatisering är högre i denna grupp. Detta finns det ingen data på, men om det skulle stämma är det självklart också något som påverkar möjligheten att prestera i skolan. Sammanfattningsvis är det viktigt att bära med sig att det kan finnas en rad olika dolda orsaker till att barnen med annat modersmål än svenska presterar betydligt sämre i denna rapport.

6.2 Metodologiska aspekter

Att utvärdera en arbetsmodell som Skolfam innebär en utmaning eftersom det är många olika faktorer som spelar in för hur barnen utvecklas, där Skolfam är en av dessa. Faktorer som kan påverka är barnets tid med biologiska föräldrar, barnets skolbakgrund, barnets modersmål, barnets ålder vid ankomst till Sverige, antal placeringar i jourhem/familjehem, barnets fysiska och psykiska hälsa.

Även om positiva trender observerats på flera av måtten, går det inte med säkerhet att säga att dessa förändringar beror på skolfaminsatsen. Det som utgör den största osäkerhetsfaktorn är att studien inte har någon kontrollgrupp. Studien har också ett litet urval och det har dessutom över tid skiftat vilka pedagogiska tester som gjorts. Detta har minskat urvalet ytterligare eftersom det krävs att samma tester gjorts vid två tillfällen för att en jämförelse ska kunna göras.

Syftet med att jämföra barnens utveckling från kartläggning 1 till 2 är bland annat att se vilken effekt som Skolfam och de insatser som följer på detta deltagande har på barnens prestationer i

skola och i kognitiva/pedagogiska tester. Dock kan en del av barnens framsteg inte mätas i siffror men ändå vara mycket betydelsefulla för deras nuvarande och framtida livssituation.

Slutligen är Skolfam ingen specifik insats. Det är snarare en arbetsmodell med potentialen att rymma en rad olika insatser beroende på vad varje enskilt barn behöver. Det har inte bedrivits någon systematisk datainsamling över vilka specifika insatser varje barn fått och av den anledningen är det omöjligt att svara på vilka delar av skolfamarbetet som är mest verksamma.

6.3 Slutsatser

Det är glädjande att tydliga framsteg kan ses både när det gäller barnens resultat på begåvningsstest och på läsförståelsetest på gruppnivå. Att barnen presterar bättre på begåvningsstesterna är ett resultat av många olika samverkande gynnsamma faktorer i barnets hem- och skolmiljö. Att barnen presterar bättre på begåvningsstestet visar att de har fått tillgång till sina intellektuella färdigheter vilket ger förutsättningar att lyckas i skolan.

Likaså kan ett barn som är en god läsare med god läsförståelse bättre tillgodogöra sig alla skolämnen och därmed nå gymnasiebehörighet. Genom god läsförståelse kan barnet erövra det rika språk som behövs för att navigera i en komplex värld. En fullgod läsförmåga är en viktig grund när det gäller att kunna utvecklas till en aktiv samhällsmedborgare. Att kunna läsa och skriva är av största vikt för god omvärldsförståelse och för möjligheten att ta aktiv del i vårt demokratiska samhälle.

Rapporten visar också med all önskvärd tydlighet att familjehemsplacerade barn med annat modersmål än svenska är en extra utsatt grupp. Denna grupp bör uppmärksammas aktivt av skolorna och i detta arbete har Skolfam en viktig roll att spela. Elevernas språkutveckling måste stödjas på olika sätt. För att stärka språkutvecklingen behövs utökad svenskundervisning och välplanerad modersmålsundervisning i betydligt större utsträckning än hittills (Skolverket, 2002).

Ett annat sätt att ge extra stöd till dessa utsatta barn är individanpassad undervisning i skolan, som till exempel studiehandledning på modersmålet. Som komplement till detta har socialtjänsten i Malmö genom Skolfam introducerat studiecoacher ⁷ som en extra resurs till barnet. Genom studiecoachen får barnen möjlighet till regelbunden individanpassad studiehjälp utanför skolan en till flera gånger i veckan.

---

⁷ Studiecoach är kontaktperson där fokus är studiestöd, anställd av socialtjänsten med syfte att stärka familjehemmen som skolföräldrar och vara ett stöd i barnets lärande och utveckling utanför skolan.

Rapporten visar att fler år för barnet i Skolfam ökar möjligheten att nå gymnasiebehörighet. Forskning visar också att tidiga insatser generellt ger större effekt. Därför är det mycket glädjande att kötiden till Skolfam minskar och målsättningen är att den helt ska försvinna tack vare den utökade arbetsgruppen. Utökningen av Skolfam innebär att barn tidigare kan få insats från Skolfam.

6.4 Utvecklingsområden

Skolfams roll är att samordna, inspirera och stötta de vuxna runt det familjehemsplacerade barnet. Det övergripande målet är att genom samverkan nå en samsyn kring barnet och löpande planera för de insatser som barnet är i behov av. Att skapa tilltro till arbetssättet och oss i Skolfam är en förutsättning för uppdraget. Den goda samverkan som Skolfam hittills skapat är en bra grund, men det finns ingen verksamhet som inte kan bli ännu bättre. Detta är några områden som tydliggjorts under rapportskrivandet:

Skolfam kan ytterligare utveckla sin handledande roll i att arbeta för att stärka familjehemmen som skolföräldrar. Att ha stöd hemifrån med struktur och planering i skolarbetet ger barnen ökade chanser att utvecklas positivt i skolarbetet. Familjehemsföräldrarna är viktiga personer för att ge barnen goda rutiner kring skolarbetet och för att betona vikten av en god skolgång. Av den anledningen har Skolfam påbörjat ett arbete för att på ett konkret sätt stötta familjehemsföräldrarna som skolföräldrar. Skolfam kommer att erbjuda individanpassat pedagogiskt material, till exempel matematikspel, för barnen att träna på hemma med stöd av familjehemsföräldrarna.

Ytterligare ett sätt att stärka familjehemmen som skolföräldrar och ge studiestöd till barnet utanför skoltid är arbetet med studiecoacher. Insatsen leds av Skolfams specialpedagoger i samarbete med socialsekreterarna och skolans personal. Studiecoachinsatsen har hittills gett positiva resultat och återspeglar sig i flera fall i barnens skolresultat. I detta arbete har Skolfams specialpedagoger även en handledande roll som överensstämmer med Skolfams övergripande arbete – att vara en brygga mellan socialtjänsten och skolan. För att kunna möta behovet hos alla barn inom Skolfam som har behov av ökat stöd kring lärandet utanför skoltid behöver fler studiecoacher rekryteras.

Forskningen är tydlig när det kommer till vilka skyddsfaktorer som är viktigast för familjehemsplacerade barn. Att ha många trygga relationer med både vuxna och barn är en av dessa. Av denna anledning kan ett utvecklingsområde för Skolfam vara att inspirera de vuxna runt barnen för att hjälpa dem in i organiserade fritidssysselsättningar. I de fall som studiecoach

är involverad kan även denne ha en viktig roll i detta. Det svenska föreningslivet kan vara en fantastisk plats för att skapa nya viktiga relationer och öka barnens upplevelser av tillhörighet och gemenskap. Organiserade fritidssysselsättningar kan också vara ett utmärkt sätt att få träning i svenska språket samtidigt som den kan minska den bland familjehemsplacerade barn så vanliga upplevelsen att vara annorlunda.

Avslutningsvis visar ny forskning om Skolfam på nationell nivå att familjehemsplacerade barn som får riktade skolstärkande insatser ofta återhämtar sig snabbare intellektuellt än känslomässigt (Tordön, 2020). När barnet mår psykiskt dåligt påverkas möjligheten till goda skolprestationer. Nästan alla familjehemsplacerade barn har varit med om trauman under uppväxten. Tordön (2020) föreslår mer insatser för att stödja barnets känslomässiga återhämtning. Traumamedveten omsorg, TMO, är en användbar modell för att hjälpa barn och unga att återhämta sig efter ett trauma. TMO innebär att omgivningen medvetandegörs om vad trauma innebär och vad som är läkande för barnet. Skolan och familjehemmet är nyckelpersoner i detta. Skolfam kan medverka till att sprida kunskap om TMO i skola och hos familjehemmen.

7 Slutord

Det har varit mycket inspirerande att arbeta med denna rapport. Det stärker oss i att det arbete som dagligen utförs gör en faktisk skillnad för det enskilda barnet. Att kunna bidra till att barn får växa upp till goda medborgare med förmåga att ta ansvar för sitt liv är bland det viktigaste man kan ägna sitt yrkesliv åt. Att bygga broar mellan verksamheter och se den styrka som finns när alla drar mot samma mål ger kraft att fortsätta att ytterligare utveckla Skolfamarbetet.

Genom den satsning som Malmö stad gjort på att utöka Skolfams resurser kan insatsen snart erbjudas likvärdigt till hela målgruppen. Skolfam kan komma igång tidigare i barnets liv, utan onödig väntetid, och därmed få en ännu större potential att göra skillnad.

För Skolfam i Malmö 2020-10-12:

Daniela Cvetanovski, specialpedagog

Jenny Ganslandt Garmer, specialpedagog

Agneta Ingvarsson, sektionschef

Tomas Tedgård, leg psykolog

8 Referenslista

- Durbeej, N., & Hellner, C. (2017). *Improving school performance among Swedish foster children: A quasi experimental study exploring outcomes of the Skolfam model*. Children and Youth Services Review, 82, 466-476.
doi:10.1016/j.chilyouth.2017.10.014
- Berger, L. M., Bruch, S. K., Johnson, E. I., James, S., & Rubin, D. (2009). *Estimating the "impact" of out-of-home placement on child wellbeing: Approaching the problem of selection bias*. Child Development, 80(6), 1856-1876.
doi:10.1111/j.14678624.2009.01372.
- Skolfam (2015). *Projektrapport Skolfam Malmö stad 2012-2015*.
<http://www.allmannabarnhuset.se/wp-content/uploads/2017/03/Skolfam-Malmö-projektrapport-2015.pdf>
- Skolfam (2019). *Skolfam rapport 2019*.
<http://www.skolfam.se/wp-content/uploads/2014/12/Skolfams-rapport-2019.pdf>
- Skolverket (2020). *Grundskolan-slutbetyg åk 9*.
https://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gr_betyg2017&p_sub=1&p_ar=2019&p_lankod=12&p_kommunkod=1280&p_skolkod=&p_hmantyp=&p_hmankod=&p_flik=GU (hämtad 2020.08.20)
- Skolverket (2002). *Flera språk- fler möjligheter*.
<https://www.skolverket.se/download/18.6bfaca41169863e6a654b7e/1553957971751/pdf1112.pdf> (hämtad 2020.08.20)

- Skolverket (2020). *Tidiga insatser viktiga mot läs- och skrivsvårigheter*.
<https://www.skolverket.se/skolutveckling/forskning-och-utvarderingar/forskning/tidiga-insatser-viktiga-mot-las--och-skrivsvarigheter> (hämtad 2020.08.20)
- Socialstyrelsen (2010). *Social rapport 2010. Kap. 7: Skolbetyg, utbildning och risker för ogynnsam utveckling hos barn*.
<https://www.socialstyrelsen.se/globalassets/sharepoint-dokument/artikelkatalog/ovrigt/2010-3-11.pdf> (hämtad 2020.06.15)
- Tordön, R., Bladh, M., Svedin, C.R. & Sydsjö, G. (2020). *Challenging intellectual, behavioral and educational prerequisites for interventions aimed at school aged children in foster care. A compilation of Swedish test results*. Children and Youth Services Review, Volume 108, January 2020.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2019.104598>
- Tordön, R. (2020). *Health, Experienced Support and School Performance among Children in Out-of-home care*. Institutionen för biomedicinska och kliniska vetenskaper, Avdelningen för barnafriid, Linköpings universitet.
<http://liu.diva-portal.org/smash/get/diva2:1428663/FULLTEXT01.pdf> (hämtad 2020.08.20)
- UNICEF Sverige (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige

9 Bilaga 1: Sammanställning av Skolfam i Malmös svar på årlig utvärdering 2020

Redovisas utan kommentarer

Elevernas svar

Sammanlagt 22 elever, från årskurs 2–9, har svarat på utvärderingen.

1. Vad tycker du om Skolfam?

10   9   3   0

2. Har du varit med på något Skolfam-möte?

Ja, vad tyckte du?

8   6   5   1

Nej, för att jag inte blivit tillfrågad: 2

Nej, för jag inte velat vara med: 0

3. Känner du till Skolfam-planen?

Ja, vad tyckte du?

9   3   3   0

Nej: 7

4. Tycker du att Skolfam varit till hjälp för dig i skolan?

10

7

4

1

5. Lyssnar skolfam på vad du tycker och behöver?

14

8

0

0

Familjehemsföräldrarnas svar:

Sammanlagt 21 familjehemsföräldrar har svarat på utvärderingen.

1. Har Skolfam varit till nytta för er som familjehem?

17   2   2   0

2. Känner du till Skolfam-planerna? Om ja, har Skolfam-planen varit till hjälp?

Ja: 19

14   4   0   1

Nej: 2

3. Har Skolfams arbete hittat styrkor och/eller stödbehov hos barnet som inte tidigare har kommit fram?

12   1   5   0

4. Upplever du att Skolfam har lyssnat på dina erfarenheter och synpunkter?

19   2   0   0

5. Hur nöjd är du med Skolfam vad gäller ert samarbete med skolan?

16   4   1   0

6. Hur fungerar Skolfams uppföljningsmöten?

19   2   0   0

Skolpersonalens svar:

Sammanlagt 33 svar från mentorer, specialpedagoger, rektorer samt övrig personal.

1. Har Skolfam varit till nytta för er som skola?

18   11   4   0

2. Har Skolfam-planerna varit till hjälp för ert arbete med eleven?

19   9   5   0

3. Har Skolfams arbete identifierat styrkor och/eller stödbehov hos eleven som inte tidigare uppmärksammats?

13   9   7   4

4. Upplever ni att Skolfam har lyssnat på dina erfarenheter och synpunkter?

23   9   1   0

5. Hur nöjd är ni med Skolfam vad gäller ert samarbete med familjehemmet?

16   7   4   2

6. Hur fungerar Skolfams uppföljningsmöten?

25   7   1   0